

PhDr. Věra Kovářů (*1932 v Brně)

Etnografka a pracovnice památkové péče. V letech 1950–1955 studovala národopis a hudební vědu na FF MU v Brně. Mezi lety 1955 a 1956 byla zaměstnána v Krajském domě kultury. Od roku 1956 působila v Oblastním muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně, od roku 1961 pak v antropologickém oddělení MZM v Brně. V letech 1967–1968 absolvovala postgraduální studium muzeologie. Od roku 1969 pracovala v Krajském středisku památkové péče a ochrany přírody v Brně. Badatelsky se věnovala především lidovým stavbám na Moravě, problematice ochrany památek a činnosti folklorních souborů.

Paní doktorko, jak jste se dostala k národopisu?

Měla jsem to štěstí, že maminka pocházela z vesnice nedaleko Brna a dodržovala celou řadu zvyků. V dětství jsem ještě mohla být účastna různých obřadů, které souvisely s církví nebo s lidovou kulturou, a je fakt, že už jako malou holku mě tyto věci zajímaly. U nás třeba o masopustu chodily ještě vybírat vajčka masky se šavlí s napíchnutou slaninou. Prostě chtěla jsem se tomu oboru věnovat a chtěla jsem ho studovat v kombinaci s divadelní vědou. Ale protože se tato kombinace neotevírala, zvolila jsem si hudební vědu, protože od dětství jsem chodila do sboru a hrála na klavír.

Ale dostat se na začátku padesátých let na fakultu nebylo tak úplně snadné. Zkoušku jste mohl udělat jakkoliv, ale přednost měly dělnické kádry s jednoletým učebním kurzem. Takže i když můj tatínek nebyl žádný buržoust – dělal na dráze tarify pro nákladní dopravu – a maminka byla v domácnosti, tak mně řekli, že mě vzít nemůžou, protože musejí dát přednost dětem z dělnických rodin. Nevzali mě, takže jsem okamžitě – protože jsem žena činu (smích) – začala učit ruštinu na učilišti, kde jsem předtím jako gymnaziální recitátorka přednášela básně. Měla jsem tam nějaké

známosti, takže jsem si to domluvila a vždycky ráno jsem nastoupila před kovolitce a dřevoobráběče a učila je rusky. Naštěstí to dopadlo tak, že za týden mi volali z fakulty, že z dělnické přípravy není na obor dost uchazečů, takže můžu nastoupit ke studiu.

Jak vzpomínáte na léta, která jste strávila na fakultě?

Byla to zajímavá doba. Studovali jsme na „promovaného historika“, žádný bakalář ani magistr tehdy neexistoval. V ročníku nás bylo pět – nastupoval se mnou třeba Richard Jeřábek nebo Jaroslav Štika. Bohužel už z nich nikdo – kromě mě – nežije. Tvořili jsme opravdu výbornou partu a musím říci, že moje studia byla radostná i přes všechny ty hrůzy, které jsme prožívali v prostředí tuhé diskriminace vysokoškolských profesorů, kteří nebyli ve straně. Profesori vůbec museli odolávat nejrůznějším tlakům a zrovna tak studenti, kteří nebyli ve Svazu mládeže. Jeden mládenec v modré košili třeba strčil hlavu do dveří učebny, kde jsem seděla, a řekl mi: „Jak ses sem dostala, když nejsi ve Svazu mládeže?“ To jen pro představu, jaké podmínky tehdy panovaly. Ale většina z nás si nakonec našla cestu i skrz tyto křivolaké uličky.

Spolu s dalšími ročníky jsme vytvořili takový velmi prostý folklorní mini-soubor. Jelikož jsme byli fakultní soubor, ušli jsme různým represím. Já jsem si vzala na povel tanec, a díky tomu si mě hned v prvním ročníku všimla profesorka Zdeňka Jelínková, tehdy vedoucí Státního ústavu pro lidovou píseň, a už v říjnu nás poslala na výzkum koled – mě a Jaromíra Gelnera.

Vzpomínáte na některé své vyučující?

Pochopitelně. Všichni přednášející na národopisu mi velmi konvenovali, zejména tím, jak k nám přistupovali. Profesor

Václavík nás všechny znal křestním jménem, měl přehled o našich rodinách a zájmech, ale i o našem vztahu k oboru. Zásadně nepřednášel ze skript, vždycky spatra. Zastával takový filozofický přístup k oboru, hodně jsme s ním cestovali do různých muzeí, protože on sám měl k muzejní práci velmi blízko. Extra zajímavé u něj byly zkoušky, protože často zkoušel u sebe doma. Způsob, jakým k nám přistupoval, jsem nikdy u nikoho jiného nezažila. Skutečně se nám věnoval a my jsme mu to opláceli. Kdyby tehdy býval vstal a šel, šli bychom za ním všichni jako za apoštolem.

Na katedře působil také docent Fojtík, který byl velmi racionální a – na rozdíl od Václavíka – měl zkušenosti z jiné strany Evropy, konkrétně z Balkánu, kde se pohyboval mezi partyzány. Mluvil výborně anglicky a francouzsky, takže jsme díky němu poznali i světovou literaturu a byl hodně orientován na sociologii.

A posledním z tria byl docent Sirovátka, který měl na starosti folkloristiku a byl takový politicky nezlomný, proto také musel z Akademie odejít. Dokonale znal českou literaturu a jeho doménou byly narativy, zejména pohádky. Rozhodně jsme měli velké štěstí, že jsme se od těchto tří osobností mohli učit.

Můžete nějak kvalitativně srovnat náročnost studia národopisu se studiem hudební vědy?

Na hudební vědě přednášeli profesori Jan Racek a Bohumír Štědroň, což byly osobnosti evropského formátu. Oba měli takový spíše středoškolský typ výuky, ovšem přiznám se, že mně jako absolventce gymnázia vyhovoval. Oba kladli důraz na hudební historii. Každopádně to, co učili, byla skutečně hudební věda, žádná rozvolněná vyprávění. I když na druhé straně si musím postěžovat, je-li to ke stížnosti,

že znám všechny Beethovenovy symfonie tam a zpět, protože Beethoven byl samozřejmě v tuhé totalitě považován za jednoho z velkých osvícenských duchů, zatímco o Janáčkově jsem se nedozvěděla téměř nic. Stejně tak Dvořák, Smetana, o těch jsme se pochopitelně učili, ale třeba Bohuslav Martinů? Nic. A já, která miluji muziku dvacátého století! Žádný Honegger, žádný můj miláček Mahler! Kdepak, protože oni těží z lidských emocí, které jsou nám všem vlastní. Samozřejmě, že všechny ty muzikanty, kteří utekli z panského područí, protože v osmnáctém a částečně i devatenáctém století existoval ještě feudalismus, jsem musela znát výborně. Čili ta doba se do výuky pochopitelně promítla.

Čemu jste se věnovala ve své diplomové práci?

Já jsem se vždycky zajímala o tanec a Akademie věd po nás chtěla, abychom v terénu zapisovali nejen písničky, ale i tance. Nicméně profesor Václavík mi tehdy řekl: „Ne, ne, Věruško, já vás mám rád, já bych vám to nedoporučoval, dělejte Valašsko a stavební kulturu, to nikdo nedělá.“ Tehdy se připravovala monografie o Valašsku, která mimochodem dodnes nevyšla, a protože Věruška byla poslušná studentka, začala dělat výzkum na Rožnovsku.

Kam jste nastoupila po škole?

My jsme byli přechodný ročník k deseti semestrům, takže jsme studovali devět semestrů, skončili jsme v zimě a já jsem hned potom nastoupila do zaměstnání. Lépe řečeno pracovala jsem už během studií, abych rodičům, kteří neměli nazbyt, trochu odlehčila, a sice v Krajském domě kultury jako metodička. Po škole jsem pak nastoupila do Krajského vlastivědného ústavu ve Zlíně, tehdejší Gottwaldově, kam

jsem dostala umístěnku. Pracovala jsem tam ráda, protože pracoviště bylo na Lešné, na takovém zámečku s rozlehlým parkem, kde jsem i bydlela. Za oknem mi na vysoké jedli sedávali pávi a pravidelně kolem třetí ráno řvali, takže mě budili. (smích) Bohužel jsem to měla do Brna dost daleko, a přece jen v Brně žili rodiče, spousta přátel, chodila jsem tam do Valašského kroužku a podobně. No ale umístěnka byla umístěnka a já jsem si ve Zlíně poměrně rychle našla nové známé přes tancování a hudební folklór.

Co obnášela vaše práce ve vlastivědném ústavu?

Krajský vlastivědný ústav byl de facto muzeum, takže jsem dělala všechno, co bylo pro muzeum důležité. Spadalo pod nás například Valašské muzeum v přírodě nebo zámek Strážnice a jeho expozice. Zároveň to bylo velmi domácí a přátelské prostředí. Pracovala jsem na přípravě expozic a seděla v různých komisích – díky tomu jsem taky poznala spoustu významných osobností z oboru, například Josefa Vařeku, Alenu Plessingerovou nebo Helenu Johnovou. Trochu problematické bylo vedení. Řídil nás krajský národní výbor, tedy lidé naprosto nevzdělaní. Například náš bezprostřední nadřízený byl původním povoláním prodavač spodního prádla, takže si asi dokážete představit, jak to vypadalo, i když *de mortuis nil nisi bene*. Zároveň v té době bylo žádoucí – šlo o obecný požadavek vzešlý z míst, která rozhodovala o našem bytí a nebytí –, aby se muzea přednostně věnovala takzvané dělnické kultuře. Ale myslím, že za těch šest nebo sedm let tam strávených se mi podařilo udělat docela dost práce. Bylo to fajn, ale potom jsem se vdala a chtěli jsme s manželem byt, což ve Zlíně nešlo, zato v Brně měli rodiče dům a já jsem se tam hrozně chtěla vrátit.